

■ COLUMNA

Educar sco pli baud

DA BERNARD CATHOMAS

Mes geniturs integravan nus gia da pitschen ensi en las lavurs che sa devan. Tgi che pudeva tegnair ina sigir en maun astgava far or laina, tgi che pudeva auzar in zappa chavava in foss. Las buobas lavavan ils pezs dals pops gia avant ch'ellas gievan a scola. Ed ils buobs manischavan cun furtgas, fautschs e tagliaflucs e cun ils martels sper la mazza en fravgia da l'aug Sep.

Mintgatant devi ina blessura, ma da rar insatge pli grev. Igl era da sa gidar, da lavurar e prender responsabladad. Quai veseva mintgin sez ed uschia devi paucs cumonds e perquai er pauc dad obedir directamain. Fin ils onns 1950 èn entiras generaziuns vegnidas educadas uschia, en ed ordaifer la Surselva. Ins vegneva spert creschì da quels onns, ma i restava er spazi liber per l'agen svilup cun blers impuls d'emprender insatge per l'entira vita.

Ils onns 1970, cur che jau lera scolast ed aveva mez uffants, discurriv ins da l'educaziun antiautoritara. Nagins cumonds, nagins chastis, uschè paucs cunfins sco pussaivel. L'uffant dueva vesair sez las consequenzas

da ses cunfar ed uschia emprender e crescer autonomamain. Pia pauc auter che l'educaziun da noss geniturs, mo che lezza vegniva flancada da plevants e patrunds e scolasts magari autoritars.

Anc ils onns 1980 devi pedagogs che propagavan in'educaziun severa cun dril e chastis corporals. Jau sper ch'els na hajan gi memoria blers aderents. Tgi che dat fridas als uffants fa ch'il mund vegn pli stgir.

Educar resta ina tematica da gronda actualitad, oz pli che mai. Curios ch'ins legia pauc surlunder en nossas gasettas, cun excepziun da refurmas da scola che han savens da far pauc cun vaira educaziun. Dentant chatt ins quasi tut quai ch'ins tschertga sin internet.

In'offerta speziala fa uss – gratuitamain e schizunt en rumantsch – la Direcziun da furmaziun dal chantun Turgit sin www.uffants-4.ch. 40 films curts mussan co che uffants pitschens emprendan en il mintga di. Ins vesa en curtas scenas che educar è insatge pratic, tut auter che teorias blauas. Il fil cotschen: laschar experimentar e chattar ils uffants sez tge far en situaziuns concretas. Er en in tegnair-chasa modern e ses conturn datti – sco en nossa famiglia da pli baud cun in bab roder e pur pitschen ed ina mamma cusunza – da tuttas sorts sfidas per ils uffants. Ins sto mo vesair ellas e suandar in per principis che valevan gia pli baud: betg far da quai ch'ils uffants san far sez, mabain encuraschar, fidar, tadlar e motivar.

Tut quai sa chapescha da sasez, schess ins. Tuttina èsi – tant per geniturs giuvens sco per tats e nonas, salutaivel da guardar quests pitschens films, er ensemen cun ils uffants. Ils maletgs avran ils egl e mussan senza blers plets da tge ch'i sa tracta. Ed ins trapla sasez co ch'ins fa sbagls cun vulair gidar nua ch'ils uffants ni dovran ni spetgan agid, perquai ch'igl è per els pli stimulant da chattar sez la via.

